

MADEN İŞLERİNDE ÖNLEYİCİ BİR SAĞLIK VE GÜVENLİK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASI

1995 tarihli (176 No.lu) Maden İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesine ve (183 No.lu) Tavsiye Karara ilişkin Rehber

MADEN İŞLERİNDE ÖNLEYİCİ BİR SAĞLIK VE GÜVENLİK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASI

1995 tarihli (176 No.lu) Maden İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesine ve (183 No.lu) Tavsiye Karara ilişkin Rehber

Uluslararası Çalışma Örgütü yayınları, Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi 2. Protokolü kapsamındaki telif haklarından yararlanır. Yine de, kaynak belirtilmek şartıyla izin almadan yayınlardan kısa alıntılar çoğaltılabilir. Çoğaltma ve çeviri hakları için ILO Publications (Rights and Licensing), International Labour Office, CH-1211 Cenevre 22 İsviçre adresine veya e-posta yoluyla rights@ilo.org adresine başvuruda bulunulmalıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü bu tür başvuruları memnuniyetle karşılamaktadır.

Kütüphaneler, kurumlar ve bir çoğaltım hakları kuruluşuna kayıtlı olan diğer kullanıcılar, bu amaçla kendilerine verilen lisanslara uygun şekilde kopyalar oluşturabilirler. Ülkenizdeki yetkili çoğaltım hakları kuruluşunu bulmak için www.ifro.org adresini ziyaret edebilirsiniz.

Maden İşlerinde Önleyici bir Sağlık ve Güvenlik Kültürünün Oluşturulması / Uluslararası Çalışma Örgütü, ILO Türkiye Ofisi - Ankara: ILO, 2017

ISBN: 9789228307696; 9789228307702 (web pdf)

Uluslararası Çalışma Örgütü, ILO Türkiye Ofisi

(İngilizce) dilinde de mevcuttur: (*Building a Preventative Safety and Health Culture in Mines*) (9789221296843 (basılı); 9789221296935 (web pdf) Ankara, (2017)

ILO Yayın Kataloglama Bilgileri

ILO yayınlarında Birleşmiş Milletler'in uygulamaları doğrultusunda kullanılan tanımlamalar ve bu yayınlar içindeki materyal sunumları, herhangi bir ülke, bölge veya toprağın veya bunların makamlarının yasal statüsüyle veya bunların sınırlarıyla ilgili olarak Uluslararası Çalışma Örgütü'nün herhangi bir görüşünün ifadesini hiç bir şekilde teşkil etmez.

İmzalı makalelerde, çalışmalarda ve diğer katkılarda ifade edilen görüşlerin sorumluluğu tamamen kendi yazarlarına aittir ve yayın, içinde ifade edilen görüşlerin Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından bir onamasını teşkil etmez.

Firmaların ve ticari ürünlerin ve süreçlerin adlarına yapılan göndermeler bunların Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından bir onayı anlamına gelmez; belli bir firmanın, ticari ürünün veya sürecin adının belirtilmemesi ise bunların onaylanmadığına dair bir işaret değildir.

ILO yayınları ve dijital ürünler ile ilgili bilgiye: www.ilo.org/publns adresinden ulaşılabilir.

Türkiye'de basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	9
HÜKÜMETİN SORUMLULUKLARI	11
MADENCİLİĞE İLİŞKİN ULUSAL POLİTİKA.....	11
UYGULAMANIN SAĞLANMASINA YÖNELİK TEDBİRLER	12
GENEL UYGULAMA TEDBİRLERİ	12
Yetkili bir makamın kurulması	12
Teftiş hizmetlerinin sağlanması.....	13
Uygulamanın sağlanması.....	13
Madenlerde sağlık ve güvenlik denetimi	13
İşçiler ve temsilcileriyle istişarelerde bulunmaya ve katılımlarını sağlamaya yönelik prosedürlerin oluşturulması	13
Kazaların, meslek hastalıklarının ve tehlikeli durumların araştırılmasının ve raporlanmasının sağlanması	13
SPESİFİK UYGULAMA TEDBİRLERİ	14
Patlayıcıların taşınması	14
Tehlikeli maddelerin güvenli bir şekilde saklanması sağlanması	14
Terkedilmiş madenleri emniyete almaya yönelik tedbirler.....	14
İŞVERENİN SORUMLULUKLARI	15
GENEL SORUMLULUKLAR.....	15
ORGANİZASYONA VE TASARIMA İLİŞKİN SPESİFİK SORUMLULUKLAR.....	16
Çalışma alanlarına ilişkin planlarının hazırlanması.....	16
Belirli tehlike bölgeleri için işletme planlarının hazırlanması.....	16
Güvenli maden tasarımı, inşaatı ve teçhizatının sağlanması	16
Güvenli bir şekilde işletmeye alma, işletme, bakımını yapma ve devreden çıkarma	16
Her yeraltı çalışma yeri için iki çıkış yapılması	16
Zemin stabilitesinin muhafaza edilmesi	17
Yeraltı madenlerinin havalandırılmasının sağlanması	17
Yangın ve patlamaların önlenmesi.....	17
Yaşam odalarının temini	17

SPESİFİK İŞLETME SORUMLULUKLARI 18

İzleme, değerlendirme ve teftiş	
Madenin gözetimi ve kontrolü	18
Yeterli eğitim ve yeniden eğitim programlarının sağlanması.....	18
Tıbbi sağlık denetiminin sağlanması.....	18
Yeraltındaki kişilerin takip edilmesi	19
Ciddi tehlike içeren durumların yönetilmesi	19
Acil durum müdahale planının hazırlanması.....	19
Ferdi kurtarma cihazlarının sağlanması.....	19
Umumi tuvalet ve tesislerin sağlanması	19
Maden kurtarma, ilk yardım ve tıbbi tesislerin sağlanması	19
İSG tedbirlerinin iki veya daha fazla işveren arasında koordinasyonu	20
Kaza ve tehlikeli durumların soruşturulması	20
Yetkili makama rapor etme	20

FİZİKSEL, KİMYASAL VE BİYOLOJİK TEHLİKELERE MARUZİYET İÇEREN İŞLER İÇİN SPESİFİK SORUMLULUKLAR..... 20

Riskin ortadan kaldırılması veya asgariye indirilmesi	21
Koruyucu donanımın sağlanması	21
İşçilerin doğru bir şekilde bilgilendirilmesinin sağlanması.....	21
İlk yardım ve ulaşımın sağlanması	22
Tek başına veya izolasyon halinde çalışan işçilerin korunması	22

İŞÇİLERİN HAK VE GÖREVLERİ..... 23

İŞÇİLERİN HAKLARI 23

Yetkili makama rapor etme	23
Teftiş talep etme ve yaptırma.....	23
İlgili işyeri tehlikelerine ilişkin bilgi alma	23
Sağlık ve güvenliğe ilişkin bilgi alma.....	24
Tehlikeli iş yerlerinden uzaklaşma	24
Sağlık ve güvenlik temsilcilerini seçme.....	24
Ayrımcılık veya misillemeye maruz kalmama	24

İŞÇİLERİN GÖREVLERİ..... 24

Sağlık ve güvenlik tedbirlerine riayet etmek	24
Gerekli özeni göstermek	24
Riskleri amirlerine rapor etmek	25
İşverenle işbirliği içerisinde olmak	25

İŞÇİ TEMSİLCİLERİNİN HAKLARI 26

İşçileri temsil etme	26
Teftiş ve soruşturmalara katılma	26
Sağlık ve güvenlik hususlarını izleme ve soruşturma	26
Danışmanlara ve bağımsız uzmanlara başvurma	26
İSG konularında işverenle istişarelerde bulunma	26
Yetkili makamlarla istişarelerde bulunma.....	26

Kazalara ve tehlikeli durumlara ilişkin bildirim alma.....	27
Ayrımcılık veya misillemeye maruz kalmama	27
Tavsiye edilen diğer haklar	27
İŞBİRLİĞİ	28
İşveren, işçi ve işçi temsilcileri arasında işbirliği	28
TAVSİYE EDİLEN DİĞER TEDBİRLER	29
Tedarikçilerin ulusal İSG standartlarına riayeti.....	29
Uzaktan kumandalı teçhizatın güvenli kullanımı ve bakımı	29
Emniyet cihazlarının doğru bir şekilde kullanılmasının sağlanması.....	29
Çevreye gereken hassasiyetin gösterilmesi	29
AYRINTILI REHBERLİK	30

GİRİŞ

Madencilik, dünyadaki en tehlikeli sektörlerden biridir. Afetler, iş kazaları ve meslek hastalıkları madenciler için ağır sonuçlar doğurmakta ve toplumlar için önemli bir ekonomik yük teşkil etmektedir. Bu yükler Uluslararası Çalışma Örgütü için, aynı zamanda yapıtaşları itibarıyla Türkiye için ciddi bir endişe kaynağı niteliğindedir.

Türkiye bu zorluğu ele almak üzere, 1981 tarihli (155 No.lu) İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve 2006 tarihli (1187 No.lu) İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçevesi Sözleşmesi de dahil olmak üzere ILO'nun iş sağlığı ve güvenliği konusunda benimsediği anahtar Uluslararası Çalışma Standartlarını uygulama taahhüdünde bulunmuştur. Bu standartlar Hükümetin, işverenlerin ve işçilerin işyerlerinde ve genel anlamda toplumda önleyici bir sağlık ve güvenlik kültürü oluşturmasını, uygulamasını ve bu kültürü sürekli olarak güçlendirmesini sağlar.

Maden işlerindeki spesifik zorlukları ele almak üzere Türkiye, 23 Mart 2016'dan bu yana 1995 tarihli (176 No.lu) ILO Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesini uygulama taahhüdünde bulunmuştur. 176 No.lu Sözleşme, uluslararası tanınırlığı olan sektöre özel bir standarttır ve Hükümetin, İşverenlerin ilgili sorumlulukları ile birlikte madencilik alanındaki İşçilerin ve işçi temsilcilerinin hak ve görevlerini içerir. Maden işlerinde iş kazaları ve meslek hastalıklarının nasıl önleneceğiyle ilgili uluslararası iyi uygulamaları yansıtır ve geliştirir. Bu standart ILO'nun; Üye Devlet Hükümetlerinin, ayrıca İşveren ve İşçi örgütlerinin doğrudan katılımını sağlayan benzersiz üçlü standart oluşturma mekanizması yoluyla geliştirilmiştir. 183 No.lu Madenlerde İş Sağlığı ve Güvenliği Tavsiye Kararı http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R183 ise 176 No.lu Sözleşmeye değer katmakta ve Sözleşmenin en etkili biçimde nasıl uygulanabileceğine ilişkin daha ayrıntılı bilgi vermektedir.

Bu kılavuz 176 No.lu Sözleşmedeki gerekliliklere ve 183 No.lu (1995 tarihli) Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Tavsiye Kararındaki ilave rehberliğe genel bir bakış sunmaktadır. ILO belgelerine ilişkin rehberlik açısından ILO Genel Araştırmaları, ILO belgelerinin etkisini, hükümetlerce belgelerin uygulanmasını engellediği belirtilen zorlukları ve bu engelleri aşma yöntemlerini analiz etmeleri sebebiyle, önemli bir bilgi kaynağıdır. 2017 Genel

Araştırma çerçevesi, inşaat, madenler ve tarımla ilgili ILO belgelerine odaklanmaktadır ve 176 No.lu Sözleşmeyi onaylayan üye Devletler için mevzuatta ve uygulamada oluşan etkiyi incelemektedir. 155 No.lu Sözleşme ile bunun 164 No.lu Tavsiye Kararı ve Sözleşmenin 2002 Protokolüne ilişkin 2006 Genel Araştırmasında ise, İSG'ye ilişkin ILO belgeleri için mevzuat ve uygulamaya yönelik rehberlik sağlanmaktadır. Bu kılavuzun sonunda bunlara ilişkin bilgiler ve daha ayrıntılı rehberlik materyalleri bulunmaktadır.

HÜKÜMETİN SORUMLULUKLARI

Sözleşmeye göre Hükümetin temsil gücü en yüksek olan işveren ve işçi örgütleri ile yapılacak istişareler neticesinde madencilikte ulusal bir İSG politikası oluşturması, uygulaması ve bunu düzenli olarak gözden geçirmesi gerekir. Hükümet ayrıca Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik tedbirleri belirleyecek kanun ve yönetmelikleri kabul etmekten ve gerekli önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkili bir biçimde geliştirilip uygulanmasını sağlamaktan sorumludur.

MADENCİLİĞE İLİŞKİN ULUSAL POLİTİKA

176 No.lu Sözleşmenin 3. Maddesindeki, madencilikte İSG'ye ilişkin ulusal bir politikanın oluşturulması, uygulanması ve düzenli olarak gözden geçirilmesi gerekliliği, 155 No.lu Sözleşmenin 4. Maddesine benzer niteliktedir. 176 No.lu Sözleşme kapsamında madencilikte sağlık ve güvenliğin geliştirilmesi ve muhafaza edilmesi, hem Hükümet için hem de İşveren ve İşçi örgütleri için sürekli bir çaba olmalıdır. Üçlü istişare ve katılım da Sözleşmenin temel bir gerekliliğidir. Ulusal politikanın amacı, maden işlerindeki tehlike sebeplerini, makul olarak gerçekleştirilebilir olduğunu ölçüde, asgariye indirmektir. Ulusal bir politika formu ile değil, işlevi ile tanımlanır ve zaman içinde evrimleşir. Politikanın içeriği ulusal koşul ve uygulamalara bağlı olsa da madencilik alanındaki ulusal İSG politikasının tutarlı olması ve bileşenlerinin bir bütünü oluşturması gerekir. Madencilik alanındaki ulusal İSG politikası dinamik bir araçtır ve düzenli olarak gözden geçirilmesi gerekir. Bu nedenle Hükümet ve sosyal ortaklar organize olmalı ve sürece düzenli olarak girdi sağlayıp kazanılan tecrübelerin ve çalışma ortamındaki teknolojik ilerlemeler gibi değişikliklerin göz önünde bulundurulmasını sağlamalıdır.

Üye Devlet, ulusal koşullar ve uygulamalar ışığında ve temsil gücü en yüksek ilgili işveren ve işçi örgütleri ile yapılan istişareler neticesinde, madenlerde sağlık ve güvenliğe ilişkin,

özellikle de Sözleşme hükümlerinin yürürlüğe konmasına yönelik tedbirlerle ilgili tutarlı bir politika oluşturur, uygular ve bunu düzenli olarak gözden geçirir.

Tavsiye Karara göre ayrıca, temsil gücü en yüksek olan işveren ve işçi örgütleri ile yapılacak olan istişareler, çalışma saatlerinin uzunluğu, gece işleri ve vardiyalı işlerin işçi sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkilerine ilişkin istişareleri de içermelidir. Bu istişareler neticesinde Hükümet, çalışma saatlerine ve özellikle de günlük maksimum çalışma saatleri ve günlük minimum dinlenme sürelerine ilişkin gerekli tedbirleri almalıdır.

UYGULAMANIN SAĞLANMASINA YÖNELİK TEDBİRLER

Hükümet, kanun ve yönetmelikler yoluyla Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik tedbirleri belirler ve bu kanun ve yönetmelikleri; teknik standartlar, kılavuz ilkeler, davranış kuralları veya gerekli olabilecek diğer uygulama yöntemleri ile tamamlar.

Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik tedbirler; yetkili bir makam kurulması, teftiş hizmetlerinin sağlanması, tatbikin sağlanması, madenlerde sağlık ve güvenliğin gözetiminin sağlanması, işçilerle ve işçi örgütleriyle işyerinde istişareye ve onların katılımına yönelik prosedürlerin belirlenmesi ve kazaların, hastalıkların ve tehlikeli durumların yönetilmesinin sağlanmasına dair genel tedbirleri içerir. Daha spesifik olarak tedbirler ayrıca şunları içerir: patlayıcılar uygun şekilde taşınır; tehlikeli maddeler güvenli bir şekilde saklanır ve terk edilmiş madenler emniyete alınır. Tavsiye Karara göre ayrıca teçhizat, makine, tehlikeli ürün ve madde tedarikçilerinin ulusal İSG gerekliliklerine uyması gerekir.

GENEL UYGULAMA TEDBİRLERİ

YETKİLİ BİR MAKAMIN KURULMASI - Hükümet, madenlerde sağlık ve güvenlik hususunun izlenmesi ve düzenlenmesinden sorumlu bir makam (Yetkili Makam) tayin eder. Yetkili Makam ulusal kanun ve yönetmelikleri tamamlar nitelikteki ihtiyaçları belirleyebilir; sağlık ve güvenlik gerekçesiyle madenlerdeki faaliyetleri askıya alabilir veya kısıtlayabilir. Yetkili Makam, işveren ve işçilerden kazalara ve tehlikeli durumlara ilişkin rapor alır.

Tavsiye Kararı'na göre ayrıca, uygun becerilere sahip kalifiye ve eğitimli personel ile yetkili bir makam kurulmalı ve bu makam, Sözleşmenin ele aldığı konuları teftiş etmek, araştırmak, değerlendirmek ve danışmanlık sağlamak üzere ve ulu-

sal kanun ve yönetmeliklere riayeti sağlamak üzere yeterli teknik ve profesyonel destek almalıdır. Tavsiye Karara göre ayrıca ulusal ve uluslararası düzeyde madenlerde sağlık ve güvenliğe ilişkin araştırmaları ve bilgi alışverişini teşvik etmek ve desteklemek üzere ve işten kaynaklanan yaralanma ve hastalıklardan etkilenmiş işçilerin rehabilitasyonu ve yeniden entegrasyonuna yönelik program veya sistemleri teşvik etmek ve desteklemek üzere gerekli tedbirler alınmalıdır. Ayrıca Yetkili Makam, teknik bilginin aktarımına ve önleyici sağlık ve güvenlik programlarının oluşturulmasına ve işverenler ile işçiler ve temsilcileri arasındaki işbirliği ve istişarelerin teşvik edilmesine yardımcı olmak amacıyla küçük madenlere spesifik yardım sağlamalıdır.

TEFTİŞ HİZMETLERİNİN SAĞLANMASI - Hükümet, Sözleşmenin uygulanmasını denetlemek üzere uygun teftiş hizmetlerini tesis eder. Bu hizmetler, söz konusu amaca hizmet edecek gerekli kaynaklarla donatılır. Madenlerin teftişi, yetkili makam tarafından tayin edilen müfettişler tarafından gerçekleştirilir.

Türkiye, 1947 tarihli (81 No.lu) İş Teftişi Sözleşmesine taraftır ve bu nedenle uygun teftiş hizmetleri, bu Sözleşmenin hükümleri uyarınca oluşturulur.

UYGULAMANIN SAĞLANMASI – Hükümet, uygun cezalar ve düzeltici tedbirlerin getirilmesi de dahil olmak üzere Sözleşmenin etkili bir biçimde tatbikine yönelik tüm gerekli tedbirleri alır.

MADENLERDE SAĞLIK VE GÜVENLİK DENETİMİ – Hükümet, ulusal kanun ve yönetmeliklerin madenlerde sağlık ve güvenlik denetiminin tesis etmesini sağlar.

Tavsiye Karara göre ayrıca, denetime ilişkin gereklilikler, uygun olduğu durumlarda, sertifikasyon ve eğitime, madenlerin, maden teçhizat ve kurulumlarının teftişine; kullanımın denetimi patlayıcıların ve madencilik sürecinde kullanılan veya üretilen tehlikeli maddelerin depolanması ve kullanılmasına, elektrikli teçhizat ve kurulumlarda iş performansına ve işçilerin denetimine dair gereklilikleri içerir.

İŞÇİLER VE TEMSİLCİLERİYLE İSTİŞARELERDE BULUNMAYA VE KATILIMLARINI SAĞLAMAYA YÖNELİK PROSEDÜRLERİN OLUŞTURULMASI – Hükümet, işçiler ve temsilcilerinin işyerinde sağlık ve güvenlik tedbirleri hususunda istişarelere katılma hakkının uygulanmasını sağlamak üzere etkili prosedürlerin oluşturulmasına yönelik tedbirleri alır.

KAZALARIN, MESLEK HASTALIKLARININ VE TEHLİKELİ DURUMLARIN ARAŞTIRILMASININ VE RAPORLANMASININ SAĞLANMASI – Hükümet ölümcül ve ciddi kazaların, tehlikeli durumların ve maden felaketlerinin (her biri ulusal kanun ve yönetmeliklerce tanımlanır) raporlanması ve araştırılmasına yönelik prosedürleri oluşturmak için gerekli tedbirleri alır. Ayrıca kazalara, meslek hastalıklarına ve tehlikeli durumlara ilişkin istatistiklerin derlenmesi ve yayınlanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

155 No.lu Sözleşmenin 2002 Protokolü bu hususa ve ayrıca ‘tehlikeli durum’ teriminin anlamına ilişkin rehberlik sağlar. Protokol bu terimi, ‘ulusal kanun ve yönetmelikler kapsamında, potansiyel olarak işyerindeki kişilerde veya halkta yaralanma veya hastalıklara sebep olabilecek, teşhis edilebilir bir olay’ olarak tanımlar.

SPESİFİK UYGULAMA TEDBİRLERİ

PATLAYICILARIN TAŞINMASI - Ulusal kanun ve yönetmelikler, madende patlayıcıların ve alarm sistemlerinin üretimi, saklanması, taşınması ve kullanılmasının, yetkili ve yetkin kişiler tarafından veya onların doğrudan gözetimi altında gerçekleştirilmesi gerektiğini ortaya koyar.

176 No.lu Sözleşmede “yetkili kişi” terimi tanımlanmamıştır ama bu terimin anlamına ilişkin rehberlik, 1988 tarihli (167 No.lu) İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesinde bulunabilir. Söz konusu sözleşmeye göre yetkili kişi, “uygun eğitim, yeterli bilgi birikimi ve tecrübe ve spesifik olarak o işin güvenli bir şekilde yapılmasına yönelik beceriler gibi yeterli vasıflara sahip bir kişidir” ve “yetkili makam bu kişilerin tayinine yönelik uygun kriterleri tanımlayabilir ve bu kişilere verilecek görevleri belirleyebilir.”

TEHLİKELİ MADDELERİN GÜVENLİ BİR ŞEKİLDE SAKLANMASININ SAĞLANMASI - Ulusal kanun ve yönetmelikler, madencilik sürecinde kullanılan tehlikeli maddelerin ve madenlerde üretilen atıkların güvenli bir şekilde saklanması, taşınması ve bertarafına ilişkin gereklilikleri belirler.

TERKEDİLMİŞ MADENLERİ EMNİYETE ALMAYA YÖNELİK TEDBİRLER - Ulusal kanun ve yönetmelikler, sağlık ve güvenliğe yönelik riskleri ortadan kaldırmak veya asgariye indirmek üzere terkedilmiş madenleri emniyete almaya yönelik koruyucu önlemlerin alınmasını öngörür.

İŞVERENİN SORUMLULUKLARI

GENEL SORUMLULUKLAR

İşveren, madenlerde kendi kontrollerindeki sağlık ve güvenlik risklerini ortadan kaldırmak veya asgariye indirmek üzere gerekli tüm tedbirleri almaktan sorumludur. İşveren gerekli önleyici ve koruyucu tedbirleri alırken risk değerlendirmesi yapar ve bunları şu öncelik sırasıyla ele alır: (a) riski ortadan kaldır; (b) riski kaynağında kontrol altına al; (c) riski asgariye indirge; (d) kişisel koruyucu donanım temin et. Bu seçeneklerden makul, uygulanabilir ve yapılabilir olan, iyi uygulama ilkeleri temelinde, gerekli özen gösterilerek gerçekleştirilir.

İşverenler madenlerde kendi kontrollerindeki sağlık ve güvenlik risklerini ortadan kaldırmak ve asgariye indirmek üzere gerekli tüm tedbirleri alır ve önleyici ve koruyucu tedbirleri alırken risk değerlendirmesi yapar.

Tavsiye Karara göre ayrıca, uygun olduğu durumlarda, risk yönetimi sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanmasında tehlike değerlendirmesi ve risk analizi süreçleri takip edilmelidir. Bu açıdan ilgili rehberlik, diğer kaynaklarla birlikte, [ILO İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri Rehberinde \(ILO-OSH 2001\)](#) bulunabilir.

Sözleşme, değerlendirilen riskin bir öncelik sırası temelinde ele alınması gerektiğini – makul, uygulanabilir, yapılabilir olan seçenek iyi uygulama temelinde, gerekli özen gösterilerek gerçekleştirilir – *ilk önceliğin* riskin ortadan kaldırılması; *ikinci önceliğin* riskin kaynağında kontrol edilmesi; *üçüncü önceliğin* güvenli iş sistemlerinin tasarımını içeren yöntemlerle riskin asgariye indirilmesi ve *dördüncü önceliğin* – geriye kalan risk için – kişisel koruyucu donanımın temin edilmesi şeklinde olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

ORGANİZASYONA VE TASARIMA İLİŞKİN SPESİFİK SORUMLULUKLAR

Sözleşme İşverenin farklı durumlardaki sorumluluklarını açıklamakta ve Tavsiye Karar bu gerekliliklerden birçoğuna dair ilave rehberlik sağlamaktadır. Tüm gereklilikler genel olarak geçerli olsa da bazıları, bir maden geliştirme sürecinin ilk aşamalarında kolaylıkla ve düşük bir maliyetle uygulanabilecek, organizasyona ve tasarıma ilişkin tedbirlerle ilgilidir. Bu tedbirlerin arasında: çalışma alanlarına ilişkin gerekli planların yapılması ve muhafaza edilmesi; belirli tehlike bölgeleri için işletme planlarının hazırlanması; güvenli maden tasarımı, inşaatı ve teçhizatının sağlanması; madenin güvenli bir şekilde işletmeye alınması ve devreden çıkarılması; her yeraltı çalışma yerine iki çıkışın temin edilmesi; zemin stabilitesinin muhafaza edilmesi; yeraltı madenlerinin havalandırılması ve yangın ve patlamaların önlenmesi bulunmaktadır.

ÇALIŞMA ALANLARINA İLİŞKİN GEREKLİ PLANLARIN YAPILMASI - Madencilik faaliyetlerinin başlamasından önce madenden sorumlu olan İşveren uygun çalışma planlarının hazırlandığından ve daha sonra meydana gelebilecek önemli bir değişiklik halinde bu planların düzenli olarak güncellenip maden sahasında hazır bulundurulduğundan emin olur.

BELİRLİ TEHLİKE BÖLGELERİ İÇİN İŞLETME PLANLARININ HAZIRLANMASI - Belirli tehlikelerin meydana gelebileceği bölgeler için İşveren güvenli bir çalışma sistemi ve işçilerin korunmasını sağlamak üzere bir işletme planı ve işletme prosedürleri hazırlar ve uygular.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu işletme planlarında: maden yangın ve patlamalarının; gaz patlamalarının; kaya patlamalarının; su veya yarı-katı madde baskınlarının; kaya düşmelerinin; alanların sismik hareketlere yatkınlığının; tehlikeli açıklıklara yakın veya özellikle zorlu jeolojik koşullarda gerçekleştirilen işlere ilişkin tehlikelerin ve havalandırma kaybının göz önünde bulundurulması gerekir.

GÜVENLİ MADEN TASARIMI, İNŞAATI VE TEÇHİZATININ SAĞLANMASI - İşveren madenin güvenli bir işletme ve sağlıklı bir çalışma ortamı sunmak üzere tasarlanmasını, inşa edilmesini ve iletişim sistemi de dahil olmak üzere elektrikli, mekanik ve diğer teçhizatla donatılmasını sağlar.

GÜVENLİ BİR ŞEKİLDE İŞLETMEYE ALMA, İŞLETME, BAKIM VE DEVREDEN ÇIKARMA- İşveren madenin, işçilerin kendi veya diğer kişilerin sağlık ve güvenliğini tehlikeye atmadan işi gerçekleştirebilecekleri bir şekilde işletmeye alındığından, işletildiğinden, bakımının yapıldığından ve devreden çıkarıldığından emin olur.

HER YERALTI ÇALIŞMA YERİ İÇİN İKİ ÇIKIŞ YAPILMASI - Uygulanabilir olduğu her durumda işveren, her yeraltı çalışma yeri için iki çıkış temin eder ve bu çıkışlardan

her birinin farklı yangından kaçış yollarıyla yüzeye bağlanmasını sağlar.

Tavsiye Karara göre ayrıca, ayrı yangından kaçış yollarının birbirinden mümkün olduğu kadar bağımsız olması gerekir ve tehlike halinde işçilerin güvenli bir şekilde tahliye edilmesi için düzenlemeler yapıp gerekli teçhizat sağlanmalıdır.

ZEMİN STABİLİTESİNİN MUHAFAZA EDİLMESİ – İşveren, kişilerin işleri bağlamında erişim sağladıkları alanlarda zemin stabilitesinin muhafaza edilmesi için gerekli adımları atar.

Tavsiye Karara göre ayrıca İşveren, gerektiği şekilde zemin tabakalarının hareketini izlemek ve kontrol etmek; seçilen madencilik yönteminin zeminin kontrollü bir şekilde çöktürülmesine müsaade ettiği alanlar dışında maden kazı alanlarının çatısının, kenarlarının ve zemininin etkili bir şekilde desteklenmesini sağlamak; malzemelerin düşüp veya maden ocağına kayıp işçileri tehlikeye atmasını önlemek üzere yüzey madenlerinin kenarlarını izlemek ve kontrol etmek ve kayan malzemelerden veya çökmelerden kaynaklanan tehlikeleri önlemek üzere yeterli barajların, göllerin, maden atığı barajlarının ve bunun gibi su tutma mekanizmalarının tasarlanmasını, inşa edilmesini ve kontrol edilmesini sağlamak için uygun tüm tedbirleri alır.

YERALTI MADENLERİNİN HAVALANDIRILMASININ SAĞLANMASI – İşveren, erişime müsaade edilen tüm yeraltı kazı alanları için yeterli havalandırma imkanlarını sağlar.

Tavsiye Karara göre ayrıca işçilerin erişim sağladığı tüm yeraltı maden kazı alanları ve gerektiği şekilde diğer alanlar, patlama riskinin ortadan kaldırıldığı veya asgariye indirildiği, çalışma koşullarının kullanılan çalışma yöntemi ve işçilere yüklenen fiziksel performans açılarından yeterli düzeyde olduğu bir atmosferin muhafaza edilmesi için uygun şekilde havalandırılmalıdır ve toz, gaz, radyasyon ve iklim koşullarına ilişkin ulusal standartlara riayet edilmelidir. Ulusal standartların mevcut olmadığı durumlarda İşveren uluslararası standartları göz önünde bulundurmalıdır.

YANGIN VE PATLAMALARIN ÖNLENMESİ – İşveren yangın ve patlamaların başlamasını ve yayılmasını önlemek, tespit etmek ve bununla mücadele etmek için bir maden işletmesinin doğasına uygun tüm tedbir ve önlemleri alır.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu tedbirler, uygulanabilir olduğu durumlarda, kişilerin bir yangına, patlamaya veya tehlikeli bir olaya sebebiyet verebilecek herhangi bir nesneyi, objeyi veya maddeyi yeraltına taşımasını yasaklamalıdır.

YAŞAM ODALARININ TEMİNİ

Tavsiye Karara göre ayrıca maden tesislerinde, uygun olduğu durumlarda, bir acil durum halinde işçilere sığınma sağlamak üzere yeterli yangın geçirmez yaşam odalarının bulunması gerekir. Yaşam odalarının, görüşün kısıtlandığı hallerde kolaylıkla tespit edilebilir ve erişilebilir nitelikte olması gerekir.

SPESİFİK İŞLETME SORUMLULUKLARI

Sözleşme İşverene, bir madenin işletilmesiyle ilgili sorumluluklar yüklemektedir: madeni izleme, değerlendirme ve düzenli olarak teftiş etme; madeni gözetme ve kontrol etme; yeterli eğitim ve yeniden eğitim programları sağlama; tıbbi sağlık denetimi sağlama; yeraltındaki kişilerin takip edilmesi; ciddi tehlike içeren durumları yönetme; acil durum müdahale planını hazırlama; maden kurtarma, ilk yardım ve tıbbi tesisler temin etme; İSG tedbirlerini iki veya daha fazla işveren arasında koordine etme; tüm kazaları ve tehlikeli durumları araştırma ve bu kazaları ve tehlikeli durumları yetkili makama rapor etme.

İZLEME, DEĞERLENDİRME VE TEFTİŞ - İşveren, işçilerin maruz kalabilecekleri çeşitli tehlikeleri saptamak ve maruziyet düzeylerini değerlendirmek üzere çalışma ortamının izlenmesinden, değerlendirilmesinden ve düzenli teftişinden sorumludur.

MADENİN GÖZETİMİ VE KONTROLÜ - İşveren madenin güvenli bir şekilde işletilmesini sağlamak üzere her bir vardiya için yeterli gözetim ve kontrolün sağlanmasından sorumludur.

Tavsiye Karara göre ayrıca İşveren, madendeki her çalışma yerinin ve özellikle atmosferin, zemin koşullarının, makinelerin, içindeki donanım ve cihazların uygun şekilde denetlenmesini ve bu denetimlerin vardiya öncesi denetimleri de içermesini ve denetimlerin, hataların ve düzeltici tedbirlerin yazılı kayıtlarının tutulup bu kayıtların madenlerde hazır bulunmasını sağlamalıdır.

YETERLİ EĞİTİM VE YENİDEN EĞİTİM PROGRAMLARININ SAĞLANMASI - İşveren işçilerin sağlık ve güvenlik hususlarında ve kendilerine verilen işlerle ilgili olarak, maliyeti işçilere ait olmaksızın, yeterli eğitim ve yeniden eğitim programları ile anlaşılır talimatlar almasını sağlar.

TIBBİ SAĞLIK GÖZETİMİNİN SAĞLANMASI - İş sağlığı genel ilkeleri temelinde ve ulusal kanun ve yönetmelikler uyarınca İşveren, madencilğe özel iş sağlığı tehlikelerine maruz kalan işçilerin sağlık gözetiminin düzenli olarak yapılmasını sağlar.

Tavsiye Karara göre ayrıca, uygun olduğu durumlarda, bu sağlık gözetimi – maliyete işçiye ait olmaksızın ve herhangi bir ayrımcılık veya misilleme söz konusu olmaksızın – işçilere, istihdamın başlamasından önce veya hemen sonra ve ardından sürekli olarak, yapılacak işlerin gereklilikleriyle ilgili muayene olma fırsatı sunulmalıdır ve mümkün olduğu durumlarda, işten kaynaklanan yaralanma veya hastalıklardan dolayı normal görevlerini yerine getiremeyen işçilerin yeniden entegrasyonunu veya rehabilitasyonunu sağlamalıdır.

YERALTINDAKİ KİŞİLERİN TAKİP EDİLMESİ - İşveren yeraltındaki tüm kişilerin isimlerinin ve muhtemel konumlarının sürekli olarak doğru bir şekilde bilinebilmesi için bir sistem kurulmasını sağlar.

CİDDİ TEHLİKE İÇEREN DURUMLARIN YÖNETİLMESİ - İşveren, işçilerin sağlık ve güvenliğine yönelik ciddi bir tehlikenin söz konusu olduğu durumlarda faaliyetlerin durdurulmasını ve işçilerin güvenli bir yere tahliye edilmesini sağlar.

ACİL DURUM MÜDAHALE PLANININ HAZIRLANMASI - İşveren, makul bir şekilde öngörülebilir endüstriyel ve doğal afetler için her bir madene özel bir acil durum müdahale planı hazırlar.

Tavsiye Karara göre bu plan ayrıca: etkili saha acil durum planlarını; acil bir durumda işin durdurulmasını ve işçilerin tahliyesini; acil durum prosedürleri ve teçhizatın kullanılması hususunda yeterli eğitim; halk ve çevre için yeterli koruma ve ilgili kurum ve kuruluşların bilgilendirilmesi ve onlarla yapılacak istişareleri de içerir.

FERDİ KURTARMA CİHAZLARININ TEMİNİ - Yeraltı kömür madenlerine ve – gerektiğinde – diğer yeraltı madenlerine işçiler için yeterli ferdi kurtarma solunum cihazları temin edilir ve muhafaza edilir.

Tavsiye Karara göre ayrıca ilgili gereklilikler temin edilecek ferdi koruma cihazlarının türüne ilişkin şartlar ve standartları da içermelidir. Gaz patlamalarına yatkın madenler ve uygun olduğu durumlarda diğer madenler için ferdi kurtarma solunum cihazlarının temin edilmesi gerekir.

UMUMİ TUVALET VE TESİSLERİN SAĞLANMASI - İşveren uygun şekilde, işçilerin yıkanması, kıyafetlerini değiştirmesi ve yemek yemesi için yeterli umumî tuvalet ve tesisleri sağlamalıdır ve bu tesisler hijyenik koşullarda tutulmalıdır.

Tavsiye Karara göre ayrıca işverenler, uygun şekilde, kadın ve erkekler için ayrı ayrı, yeterli ve uygun tuvalet, duş, lavabo ve kıyafet değiştirme tesisleri, kıyafetlerin saklanması, yıkanması ve kurutulmasına yönelik yeterli tesisleri, uygun yerlerde yeterli içme suyu kaynakları ve yemek yemeye yönelik yeterli ve hijyenik tesisleri sağlamalı ve bakımını yapmalıdır.

MADEN KURTARMA, İLK YARDIM VE TIBBİ TESİSLERİN SAĞLANMASI - Ulusal kanun ve yönetmelikler maden kurtarma, ilk yardım ve uygun tıbbi tesislerin teminine ilişkin gereklilikleri ortaya koyar.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu gereklilikler: organizasyonel düzenlemeleri; gerekli teçhizatı; eğitime yönelik standartları; işçilerin eğitimi ve tatbikatlara katılımını; bulunması gereken eğitilmiş kişi sayısını; uygun bir iletişim sistemini; tehlike halinde etkili bir uyarı sistemini; kaçma ve kurtarma yollarının temini ve bakımı; bir maden kurtarma ekip veya ekiplerinin kurulmasını; maden kurtarma ekip veya ekiplerindeki kişiler için düzenli tıbbi değerlendirmelerin yapılması ve bu kişilerle

düzenli eğitim verilmesini; işyerinde bir yaralanma veya hastalıktan etkilenen işçiler için, işçiye herhangi bir maliyet yüklenmeksizin, tıbbi bakım almak üzere transferlerini; yerel makamlarla koordinasyon ve bu alanda uluslararası işbirliğinin desteklenmesine yönelik tedbirleri kapsamalıdır.

İSG TEDBİRLERİNİN İKİ VEYA DAHA FAZLA İŞVEREN ARASINDA KOORDİNASYONU - Madenden sorumlu olan İşveren, işçilerin sağlık ve güvenliğine ilişkin tüm tedbirlerin uygulanmasını koordine eder ve faaliyetlerin güvenliğinden birinci derecede sorumlu tutulur. Bu; işçilerin sağlık ve güvenliğine ilişkin tüm tedbirlerin uygulanmasına dair bireysel sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

KAZA VE TEHLİKELİ DURUMLARIN SORUŞTURULMASI - İşveren tüm kaza ve tehlikeli durumların soruşturulmasını ve gerekli karşı önlemlerin alınmasını sağlar.

YETKİLİ MAKAMA RAPOR ETME - İşveren yetkili makama kaza ve tehlikeli durumlara ilişkin rapor verilmesini sağlar. Bu raporlar için gerekli içeriği ulusal kanun ve yönetmelikler belirler.

155 No.lu Sözleşmenin 2002 Protokolü iş kazalarının, meslek hastalıklarının ve tehlikeli durumların kayıt altına alınması ve bildirilmesine yönelik terminoloji ve prosedürlere ilişkin rehberlik sağlar.

FİZİKSEL, KİMYASAL VE BİYOLOJİK TEHLİKELERE MARUZİYET İÇEREN İŞLER İÇİN SPESİFİK SORUMLULUKLAR

Fiziksel, kimyasal veya biyolojik tehlikelere maruziyet içeren maden işlerinin söz konusu olduğu durumlarda İşverenin, riski ortadan kaldırmak ve asgariye indirmek; koruyucu donanım temin etmek; işçilerin doğru şekilde bilgilendirilmesini sağlamak ve ilk yardım ve ulaştırma sağlamak gibi spesifik sorumlulukları vardır. Tavsiye Karara göre ayrıca tek başına izolasyon halinde çalışan işçilere ilişkin koruyucu tedbirler alınmalıdır.

İşverenin fiziksel, kimyasal ve biyolojik tehlikelere maruziyet içeren madencilik işlerine ilişkin spesifik sorumlulukları vardır.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu tehlikeler arasında: havada asılı tozlar; alev alabilir, toksik, zehirli ve diğer maden gazları; dumanlar ve tehlikeli maddeler; dizel motorlardan yayılan egzoz dumanları; yetersiz oksijen; kaya tabakalarından, teçhizatın veya diğer kaynaklardan yayılan radyasyon; gürültü ve titreşim; aşırı sıcaklıklar; yüksek nem düzeyleri; yetersiz aydınlatma veya havalandırma; yüksek irtifada veya aşırı derinde veya kapalı alanlarda gerçekleştirilen işlere ilişkin

tehlikeler; elle taşımayla ilişkili tehlikeler; mekanik teçhizat ve elektrikli kurulumlara ilişkin tehlikeler ve yukarıdaki koşulların bir araya gelmesinden doğan tehlikeler yer almaktadır.

RİSKİN ORTADAN KALDIRILMASI VE ASGARIYE İNDİRİLMESİ - İşveren fiziksel, kimyasal veya biyolojik tehlikelerden doğan risklerin ortadan kaldırılması veya asgariye indirilmesi için uygun tedbirleri alır.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu tedbirler, ilgili madencilik faaliyetlerine veya tesise, makinelere, teçhizata, cihazlara veya yapılara uygulanabilecek teknik ve organizasyonel tedbirleri içerir. Bu tedbirlere kaynak bulmanın mümkün olmadığı durumlarda, kişisel koruyucu donanım ve koruyucu kıyafetlerin işçilere herhangi bir maliyet yüklenmeksizin kullanılması gibi başka etkili tedbirler alınmalıdır. Üreme sağlığına ilişkin tehlike ve risklerin tespit edildiği durumlarda alınacak tedbirler arasında eğitim ve özel teknik ve organizasyonel tedbirler yer alabilir. Bunlar, uygun olduğu durumlarda, özellikle hamilelik ve emzirme gibi sağlık açısından riskli dönemlerde herhangi bir maaş kaybı olmaksızın alternatif iş seçme hakkını ve tehlikelerin mevcut olduğu veya muhtemel olduğu alanların izlenmesi ve teftişini de içerir.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM - Uygun korumanın başka şekilde sağlanamadığı durumlarda İşveren, işçiye herhangi bir maliyet yüklenmeksizin, gerekli uygun kişisel koruyucu donanımı, kıyafetleri ve ulusal kanun veya yönetmeliklerce tanımlanan diğer araçları temin eder ve bakımını yapar.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu koruyucu donanım ve araçlar arasında: yuvarlanan ve düşen objelere karşı koruyucu yapılar; teçhizat için emniyet kemerleri; tam olarak kapatılmış basınçlı kabinler; yaşam odaları ve acil durum duş ve göz yıkama istasyonları bulunmaktadır.

İŞÇİLERİN DOĞRU BİR ŞEKİLDE BİLGİLENDİRİLMESİNİN SAĞLANMASI - İşçiler sağlık ve güvenliklerini etkileyebilecek işyeri tehlikelerini bilme ve bu hususta İşveren tarafından bilgilendirilme hakkına sahiptir. İşçilerin fiziksel, kimyasal veya biyolojik tehlikelere maruz kaldıkları durumlarda İşverenin, işçileri işleriyle ilişkili tehlikeler, ilgili sağlık riskleri ve ilgili önleyici ve koruyucu tedbirler hususunda anlaşılabilir bir şekilde bilgilendirmek yönünde spesifik bir yükümlülüğü vardır.

Not: Bu konuda ulusal, bölgesel ve uluslararası kurumlardan ücretsiz olarak erişilebilecek önemli bir bilimsel ve teknolojik veri havuzu mevcuttur. Bunlardan arasında ILO ve Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı'dır (EU-OSHA)¹. Kimyasallara maruziyet içeren işlerle ilgili olarak, Uluslararası Kimyasal Güvenlik Kartları (ICSC) dikkate alınmalıdır.²

¹ Genel bilgi için ILO: Genel Araştırma 2009, 109-117 ve 141-144. sayfalara bakınız.

² Kartlar, kimyasallara ilişkin önemli sağlık ve güvenlik bilgilerini açık ve doğru bir şekilde sağlamaya yönelik veri kağıtlarıdır. Kartların ana amacı, işyerinde kimyasalların güvenli kullanımını desteklemektir. Hedef kullanıcılar ise işçiler ve iş sağlığı ve güvenliği sorumlularıdır. ICSC projesi, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve

İLK YARDIM VE ULAŞIMIN SAĞLANMASI - İşveren, işyerinde bir yaralanmadan veya hastalıktan etkilenen işçilere ilk yardım, işyerinden uygun şekilde ulaşım ve uygun sağlık tesislerine erişim sağlar.

TEK BAŞINA VEYA İZOLASYON HALİNDE ÇALIŞAN İŞÇİLERİN KORUNMASI

Tavsiye Karara göre İşveren, tek başına veya izolasyon halinde çalışan işçiler için uygun tedbirleri alır.

ILO'nun, Avrupa Komisyonu'nun işbirliğiyle gerçekleştirdikleri ortak projesidir. Tüm kartlar İngilizce olarak mevcut olup diğer dillere tercümeleri devam etmektedir.

İŞÇİLERİN HAK VE GÖREVLERİ

İŞÇİLERİN HAKLARI

Sözleşmeye göre İşçilerin: işverene ve yetkili makama rapor etme; teftiş talep etme ve yaptırma; ilgili işyeri tehlikelerine ilişkin bilgi alma; sağlık ve güvenliğe ilişkin bilgi alma; tehlikeli iş yerlerinden uzaklaşma; sağlık ve güvenlik temsilcilerini seçme ve ayrımcılığa veya misillemeye maruz kalmama hakları vardır.

YETKİLİ MAKAMA RAPOR ETME - İşçilerin kazaları, tehlikeli durumları ve tehlikeleri işverene ve yetkili makama rapor etme hakkı vardır.

TEFTİŞ TALEP ETME VE YAPTIRMA - Sağlık ve güvenlikle ilgili bir endişe söz konusuysa işçiler, İşveren ve yetkili makam tarafından teftiş ve araştırma yapılmasını talep etme ve yaptırma hakkına sahiptir.

İLGİLİ İŞ YERİ TEHLİKELERİNE İLİŞKİN BİLGİ ALMA - İşçiler, sağlık ve güvenliklerini etkileyebilecek işyeri tehlikelerini bilme ve bu hususta bilgilendirilme hakkına sahiptir.

Tavsiye Karara göre ayrıca işçiler şu konularda bilgi almalıdır veya bilgiye erişime sahip olmalıdır: yetkili makam tarafından madene yapılan sağlık ve güvenliğe ilişkin ziyaretlerden haberdar olma; makinelerin ve teçhizatın teftişi de dahil olmak üzere yetkili makam veya işveren tarafından gerçekleştirilen teftişlerin raporları; sağlık ve güvenlik konularında yetkili makamca çıkarılan emir veya talimatların kopyaları; yetkili makam veya işveren tarafından hazırlanan, sağlık ve güvenliği etkileyen kazalara, yaralanmalara, ortaya çıkan kötü sağlık koşullarına veya diğer olaylara ilişkin raporlar; madende kullanılan tehlikeli, toksik veya zararlı maddeler, ajanlar veya maddeler de dahil olmak üzere işteki tüm tehlikelere ilişkin bilgi ve bildiriler; işverenin tutması gereken, sağlık ve güvenliğe ilişkin diğer belgeler; kaza ve tehlikeli durumların derhal bildirilmesi ve işyerinde bulunan tehlikelerle ilgili olarak yapılan sağlık çalışmaları.

SAĞLIK VE GÜVENLİĞE İLİŞKİN BİLGİ ALMA – İşçilerin, işveren veya yetkili makam tarafından tutulan, sağlık ve güvenliğe ilişkin bilgileri edinme hakkı vardır.

TEHLİKELİ İŞYERLERİNDEN UZAKLAŞMA – İşçiler, makul gerekçelere dayanarak sağlık ve güvenlik için ciddi bir tehlike teşkil ettiği düşünülen koşullar ortaya çıktığında madadaki herhangi bir yerden uzaklaşma hakkına sahiptir.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu hak, Sözleşmenin bu hükmünde atıfta bulunulan tehlikeyle ilgili olarak denetçilerin ve sağlık ve güvenlik temsilcilerinin haberdar edilmesine; konunun çözülmesine yönelik çabalara kıdemli işveren temsilcilerinin ve işçi temsilcilerinin katılmasına; gerekli olduğunda sorunun çözülmesine yardımcı olmak üzere bir yetkili makam temsilcisinin katılımına; işçi için herhangi bir ödeme kaybının olmamasına ve uygun olduğu durumlarda işçinin uygun, alternatif bir işle görevlendirilmesine; ilgili alanda çalışması gereken tüm işçilerin, başka bir işçinin orada çalışmayı reddettiğine ve bu reddin sebeplerine ilişkin bilgilendirilmesine dair gereklilikleri de içerir.

SAĞLIK VE GÜVENLİK TEMSİLCİLERİNİ SEÇME - İşçilerin sağlık ve güvenlik temsilcilerini toplu olarak seçme hakkı vardır.

AYRIMCILIK VEYA MİSİLLEMeye MARUZ KALMAMA - Ulusal Kanun ve yönetmelikler; işçi ve işçi temsilcilerinin yukarıdaki haklarının ayrımcılık veya misillemeye maruz kalınmaksızın kullanılabilmesini sağlar.

Tavsiye Karara göre ayrıca, ulusal kanun ve yönetmeliklerce sağlanan veya işverenler, işçiler ve temsilcileri tarafından mutabık kalınan haklarını kullanan hiçbir işçiye karşı ayrımcılık veya misilleme uygulanmamalıdır.

İŞÇİLERİN GÖREVLERİ

Sözleşme ayrıca İşçiler için şu görevleri belirlemektedir: sağlık ve güvenlik tedbirlerine riayet etmek; gerekli özeni göstermek; riskleri amirlerine rapor etmek ve işverenle işbirliği içinde olmak.

SAĞLIK VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNE RİAYET ETMEK - İşçiler, eğitimlerine uygun olarak, belirlenen sağlık ve güvenlik tedbirlerine riayet etmekle görevlidir.

GEREKLİ ÖZENİ GÖSTERMEK - İşçiler, eğitimlerine uygun olarak, hem kendilerinin hem de işteki eylem veya ihmallerinden etkilenebilecek diğer kişilerin sağlığı ve güvenliği için gerekli özeni göstermekle görevlidir. Buna, bu amaç doğrultusunda kullanımlarına sunulan koruyucu kıyafetlere, tesislere ve cihazlara gerekli özenin gösterilmesi ve bunların doğru şekilde kullanılması da dahildir.

RİSKLERİ AMİRLERİNE RAPOR ETMEK - İşçiler, eğitimlerine uygun olarak, kendilerinin veya diğer kişilerinin sağlık ve güvenliği için bir risk teşkil edebileceğine ve kendi başlarına doğru şekilde başa çıkamayacaklarına inandıkları herhangi bir durumu derhal ilk amirlerine rapor etmekle görevlidir.

İŞVERENLE İŞBİRLİĞİ İÇERİSİNDE OLMAK - İşçiler, eğitimlerine uygun olarak, işverenin Sözleşme gereğince işverene tayin edilmiş olan görev ve sorumluluklarına riayet etmesine izin vermek amacıyla işverenle işbirliği içerisinde olmakla görevlidir.

İŞÇİ TEMSİLCİLERİNİN HAKLARI

176 No.lu Sözleşme işçi temsilcilerinin işlerini etkili bir şekilde yapabilmelerini sağlamak için onlara spesifik haklar tanır. Buna göre işçi temsilcilerinin: işçileri temsil etme; teftiş ve soruşturmalara katılma; sağlık ve güvenlik hususlarını izleme ve soruşturma; danışmanlara ve bağımsız uzmanlara başvurma; İSG konularında işverenle istişarelerde bulunma; yetkili makamla istişarelerde bulunma; kaza ve tehlikeli durumlara ilişkin bildirim alma ve ayrılık veya misillemeye maruz kalmama hakları vardır.

İŞÇİLERİ TEMSİL ETME - İşçilerin sağlık ve güvenlik temsilcileri; uygulanabilir olduğu durumlarda temin edilen işçi haklarının kullanılması da dahil olmak üzere iş yerlerinde sağlık ve güvenliğe ilişkin tüm hususlarda işçileri temsil etme hakkına sahiptir.

TEFTİŞ VE SORUŞTURMALARA KATILMA - İşçilerin sağlık ve güvenlik temsilcileri; işyerinde İşveren ve yetkili makam tarafından yürütülen teftiş ve soruşturmalara katılma hakkına sahiptir.

SAĞLIK VE GÜVENLİK HUSUSLARINI İZLEME VE SORUŞTURMA - İşçilerin sağlık ve güvenlik temsilcileri, sağlık ve güvenlik hususlarını izleme ve soruşturma hakkına sahiptir.

Tavsiye Karara göre ayrıca sağlık ve güvenlik temsilcileri, uygun olduğu durumlarda, sağlık ve güvenlik hususlarını soruşturmak yönündeki niyetine dair İşverene makul bir şekilde bildirimde bulunur.

DANIŞMANLARA VE BAĞIMSIZ UZMANLARA BAŞVURMA - İşçilerin sağlık ve güvenlik temsilcileri, danışmanlara ve bağımsız uzmanlara başvurma hakkına sahiptir.

İSG KONULARINDA İŞVERENLE İSTİŞARELERDE BULUNMA - İşçilerin sağlık ve güvenlik temsilcileri, politika ve prosedürler de dahil olmak üzere iş sağlığı ve güvenliği konularında İşverenle zamanında istişarelerde bulunma hakkına sahiptir.

YETKİLİ MAKAMLA İSTİŞARELERDE BULUNMA - İşçilerin sağlık ve güvenlik

temsilcileri, yetkili makam ile istişarelerde bulunma hakkına sahiptir.

KAZA VE TEHLİKELİ DURUMLARA İLİŞKİN BİLDİRİM ALMA - İşçilerin sağlık ve güvenlik temsilcileri, seçildikleri alanla ilgili kazalara ve tehlikeli durumlara ilişkin bildirim alma hakkına sahiptir.

AYRIMCILIK VEYA MİSİLLEMeye MARUZ KALMAMA - Ulusal kanun ve yönetmelikler, işçilerin sağlık ve güvenlik temsilcilerinin haklarının, ayrımcılık veya misillemeye maruz kalınmaksızın kullanılmasını sağlar.

TAVSİYE EDİLEN DİĞER HAKLAR

Tavsiye Karara göre işçilerin sağlık ve güvenlik temsilcileri ayrıca şu haklara sahip olmalıdır:

- çalışma saatleri içinde sağlık ve güvenlik temsilcileri olarak hak ve işlevlerine ve sağlık ve güvenlik konularına ilişkin, herhangi bir ödeme kaybı olmaksızın, uygun eğitimi alma;
- işlevlerini yerine getirmek üzere gerekli tesislere erişim sağlama;
- sağlık ve güvenlik temsilcileri olarak hak ve işlevlerini yerine getirirken harcadıkları zamanın tamamı için normal ödemelerini alma;
- sağlık veya güvenliklerinin tehlike altında olduğunu düşündükleri için bir işyerinden uzaklaşan işçilere yardım etme ve danışmanlık sağlama;
- uygun olduğu durumlarda şu bilgileri edinme veya erişim sağlama:
 - uygulanabilir olduğu durumlarda: yetkili makam tarafından madene yapılan sağlık ve güvenliğe ilişkin ziyaretler;
 - makinelerin ve teçhizatın teftişi de dahil olmak üzere yetkili makam veya işveren tarafından yürütülen teftişlerin raporları;
 - sağlık ve güvenlik konularıyla ilgili yetkili makam tarafından çıkarılan emir veya talimatların kopyaları;
 - yetkili makam veya işveren tarafından hazırlanan, kaza, yaralanma, oluşan kötü sağlık durumları ve sağlık ve güvenliği etkileyen diğer olaylara ilişkin raporlar;
 - madende kullanılan tehlikeli, toksik veya zararlı materyal, ajan veya maddeler de dahil olmak üzere işteki tüm tehlikelere ilişkin bilgi ve bilgilendirmeler;
 - işverenin tutmakla yükümlü olduğu, sağlık ve güvenliğe ilişkin diğer belgeler;
 - kaza ve tehlikeli durumlara ilişkin anında bilgilendirme ve
 - işyerinde bulunan tehlikelerle ilgili olarak yürütülen sağlık çalışmaları.

İŞBİRLİĞİ

İŞVEREN, İŞÇİ VE İŞÇİ TEMSİLCİLERİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ - Sözleşmeye göre, madenlerde sağlık ve güvenliğe destek vermek için işveren, işçi ve işçi temsilcileri arasında işbirliğini teşvik etmek üzere ulusal kanun ve yönetmelikler uyarınca tedbirler alınır.

Tavsiye Karara göre ayrıca bu tedbirler, ortak teftiş yürütme yetkileri de dahil olmak üzere yetki ve işlevleri tanımlanan, işveren ve işçilerin eşit şekilde temsil edildikleri, sağlık ve güvenlik komiteleri gibi işbirliğine dayalı mekanizmaların kurulmasını; sağlık ve güvenliğin desteklenmesi amacıyla İşveren tarafından uygun vasıflara ve tecrübeye sahip kişilerin tayin edilmesini; işçilerin ve sağlık ve güvenlik temsilcilerinin eğitiminin; işçilere yönelik sürekli sağlık ve güvenlik farkındalığı programlarının teminini; madenlerde sağlık ve güvenliğe ilişkin sürekli bilgi ve tecrübe alışverişini; sağlık ve güvenlik politika ve prosedürlerinin oluşturulması sürecinde İşveren tarafından işçiler ve temsilcilerine danışılmasını ve Sözleşmede belirtildiği gibi kazaların ve tehlikeli durumların soruşturulması sürecine İşveren tarafından işçi temsilcilerinin dahil edilmesini içermelidir.

TAVSİYE EDİLEN DİĞER TEDBİRLER

Tavsiye Karara göre aşağıdaki tedbirler de alınmalıdır:

TEDARİKÇİLERİN ULUSAL İSG STANDARTLARIN RIAYETİ

Spesifik ulusal gereklilikler, madenlere teçhizat, makine, tehlikeli ürün ve madde sağlayan tedarikçilerin sağlık ve güvenlik ulusal standartlarına riayet etmesini, ürünleri açık bir şekilde etiketlemesini ve anlaşılır bilgi ve talimatları eklemesini öngörebilir.

UZAKTAN KUMANDALI TEÇHİZATIN GÜVENLİ KULLANIMI VE BAKIMI

Ulusal kanun ve yönetmelikler, uzaktan kumandalı teçhizatın güvenli kullanımı ve bakımına yönelik tedbirleri belirlemelidir.

EMNİYET CİHAZLARININ DOĞRU BİR ŞEKİLDE KULLANILMASININ SAĞLANMASI

Tüm kişiler güvenlik cihazlarını doğru bir şekilde kullanmakla ve makinelere, teçhizata, cihazlara, araçlara, tesise ve binalara yerleştirilmiş emniyet cihazlarını keyfi olarak sökmekten, değiştirmekten veya çıkarmaktan kaçınmakla görevlidir. Ayrıca İşverenlerin işçilere bu görevi yerine getirmeleri için uygun eğitimi ve talimatları vermekle görevli olması tavsiye edilir.

ÇEVREYLE İLGİLİ GEREKEN HASSASİYETİN GÖSTERİLMESİ

Madencilik faaliyetlerinin çevreye ve halkın güvenliğine olası etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu özellikle de çökme, titreşim, taş savrulması, su, hava veya topraktaki zararlı kontaminantların kontrolünü, atık yok etme bölgelerinin güvenli ve etkili yönetimini ve maden sahalarının rehabilitasyonunu içermelidir.

AYRINTILI REHBERLİK

- Tüm ILO standartlarına ilişkin bilgiler için [NORMLEX](#) veri tabanına bakınız.
- Türkiye tarafından onaylanan ILO standartları, ILO Türkiye Ofisi'nin internet sitesinde [İngilizce](#) ve [Türkçe](#) olarak mevcuttur.
- ILO'nun [1981 tarihli \(155 No.lu\) İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi](#), [1981 tarihli \(164 No.lu\) İş Sağlığı ve Güvenliği Tavsiye Kararı](#) ve [1981 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesinin 2002 Protokolü'ne ilişkin Genel Araştırması. Sözleşme ve Tavsiye Kararların Uygulanmasına ilişkin Komite Raporu \(Anayasanın 19, 22 ve 35. Maddeleri\), Rapor III \(Kısım 1B\), Cenevre, 2009.](#) (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)).
- [ILO: İnşaat, madenler ve tarıma dair iş sağlığı ve güvenliği belgelerine ilişkin Genel Araştırma - \(187 No.lu\) İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve 2006 Tarihli \(197 No.lu\) Tavsiye Kararı; 1988 tarihli \(167 No.lu\) İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 1988 tarihli \(175 No.lu\) Tavsiye Kararı; \(176 No.lu\) Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 1995 tarihli \(183 No.lu\) Tavsiye Karar; 2001 tarihli \(184 No.lu\) Tarımda Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve \(192 No.lu\) Tavsiye Kararı, Sözleşme ve Tavsiye Kararların Uygulanmasına ilişkin Komite Raporu \(Anayasanın 19, 22, 23 ve 35. Maddeleri\), Rapor III \(Kısım 1B\), Cenevre, 2017](#)
- http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/106/reports/reports-to-the-conference/WCMS_543647/lang-en/index.htm
- [ILO: İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri Rehberi \(ILO-OSH 2001\).](#)
- [ILO Yeraltı kömür madenlerinde sağlık ve güvenlik davranış kuralları, Cenevre 2006.](#) Türkçe olarak da mevcuttur. (http://www.kmo.org.tr/resimler/ekler/aec5df88c-63d1a0_ek.pdf?tipi=4&turu=R&sube=0)
- [ILO Açık madenlerde sağlık ve güvenlik davranış kuralları, Cenevre 1991.](#)

ILO Türkiye Ofisi

Ferit Recai Ertuğrul Cad. No:4 06450 Oran
Ankara - Türkiye

Uluslararası Çalışma Standartları Departmanı

Tel.: +41 22 799 71 55
Faks : +41 22 799 67 71
e-posta: normes@ilo.org
www.ilo.org/normes

ILO Sözleşmeleri ve Tavsiye Kararlarının onaylanması ile ilgili bilgi almak için; www.ilo.org/normlex sayfasını ziyaret ediniz.

Bu çalışma ILO projesi “Uluslararası Standartların Uyumlaştırılması Yoluyla Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Geliştirilmesinin Sürdürülmesi” tarafından fonlanmıştır.

ISBN 978-92-2-830770-2

9 789228 307702